

КРИТЕРІЙ 8. ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:

1. Заклад вищої освіти послідовно здійснює визначені ним процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

У Сумському національному аграрному університеті процедура розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм регламентується внутрішньою нормативною базою, зокрема Положенням про освітні програми у СНАУ та Положенням про організацію освітнього процесу в СНАУ (<https://surl.li/srstkm>; <https://surl.li/jmoaah>). Освітньо-наукова програма «Агрономія» третього (освітньо-наукового) рівня розроблена відповідно до зазначених положень та з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 201 «Агрономія» (<https://surl.li/mxyori>).

Усі нові та оновлені освітні програми у СНАУ мають єдиний інституційно визначений порядок розроблення та затвердження. На першому етапі гарант та проектна група формують проєкт освітньої програми, який оприлюднюється на офіційній сторінці факультету агротехнологій та природокористування (<https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/onp-agronomiya/>). З метою забезпечення прозорості та відкритості процедури перегляду освітніх програм інформація про громадське обговорення додатково розміщується у рубриці «Останні новини» (<https://agro.snau.edu.ua/ogoloshennya-16/>), де всі зацікавлені сторони запрошуються до ознайомлення з проєктом програми та подання пропозицій щодо її вдосконалення.

Громадське обговорення відбувається також у форматі круглих столів та робочих зустрічей за темою «Обговорення проєктів освітніх програм» (<https://surl.li/vltjnj>; <https://surl.li/teqvly>), що забезпечує участь широкого кола стейкхолдерів у процесі вдосконалення освітніх програм. Пропозиції та зауваження зацікавлених сторін фіксуються у відповідних документах — таблицях пропозицій та протоколах засідань (<https://surl.li/nlossm>; <https://surl.lu/snkwal>).

Після завершення етапу громадського обговорення освітня програма проходить багаторівневу процедуру розгляду та затвердження. Зокрема, проєкт ОНП обговорюється на розширених засіданнях профільних кафедр із залученням представників академічної спільноти, роботодавців, здобувачів та випускників. Далі програма розглядається Вченою радою факультету, після чого передається на розгляд Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. У разі прийняття позитивного рішення ОНП затверджується Вченою радою університету та вводиться в дію наказом ректора СНАУ з подальшим оприлюдненням на офіційному сайті університету (<https://surl.li/seynfk>).

Останній перегляд освітньо-наукової програми «Агрономія» відбувся 07 березня 2025 року під час розширеного засідання кафедр селекції та насінництва імені проф. М. Д. Гончарова, агротехнологій та природокористування та захисту рослин у межах заходу «Проектування та оновлення освітніх програм» зі спеціальності Н1 «Агрономія» (<https://agro.snau.edu.ua/zustrich-stejkxolderiv-z-agronomi%d1%97/>).

За результатами перегляду до освітньо-наукової програми було внесено низку змін, зокрема:

- приведено назву галузі знань та шифр спеціальності у відповідність до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 №1021 (галузь знань «20 Аграрні науки та продовольство» змінено на Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина», а шифр спеціальності 201 змінено на Н1);

- за пропозицією представника академічної спільноти та члена проектної групи проф. В.І. Троценка з переліку фахових вибіркових дисциплін вилучено освітній

компонент «Доместикація рослин та історія землеробства»;

- уточнено назви дисциплін вибіркового блоку:
 - «Методи аналізу насіння» → «Методи оцінювання якості насіння»;

• за пропозицією представника роботодавців - заступника директора з наукової роботи Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України М.Г. Собка - до каталогу вибірових дисциплін включено новий освітній компонент «Світовий досвід зберігання та переробки врожаю сільськогосподарських культур», спрямований на формування сучасних знань щодо технологій зберігання, переробки та логістики аграрної продукції.

Усі зазначені зміни зафіксовані у резолюції розширеного засідання кафедри (<https://surl.li/uyfvwx>), таблиці пропозицій та зауважень стейкхолдерів (<https://surl.li/mwggzb>), а також відображені в оновленій редакції ОНП «Агрономія» та навчальному плані (<https://surl.li/xhmwro>).

Аналіз процедур розроблення, моніторингу та перегляду освітньо-наукової програми «Агрономія» у Сумському національному аграрному університеті дозволяє виокремити низку елементів взірцевої практики внутрішнього забезпечення якості освіти.

Прозора та багаторівнева система ухвалення рішень щодо освітніх програм. У СНАУ функціонує чітко структурована система прийняття рішень, яка передбачає послідовний розгляд освітніх програм на різних рівнях управління: на кафедральному рівні, рівні факультету, університетської Ради із забезпечення якості освіти та Вченої ради університету. Така багаторівнева процедура забезпечує всебічний аналіз освітньої програми та мінімізує ризики прийняття необґрунтованих управлінських рішень.

Інституційний механізм запобігання концентрації управлінських повноважень. Особливістю системи управління у Сумському НАУ є чітке розмежування повноважень між керівниками структурних підрозділів і головами колегіальних органів. Зокрема, декан факультету агротехнологій та природокористування (С. Горбась) і голова Вченої ради факультету (О. Бакуменко) є різними особами, що забезпечує незалежність ухвалення колегіальних рішень. Аналогічний принцип реалізовано і на рівні університету: ректор СНАУ І. Коваленко та голова Вченої ради університету В. Ладика виконують різні управлінські функції. Такий розподіл повноважень створює додаткові гарантії прозорості та об'єктивності прийняття рішень, унеможливаючи одноосібний вплив адміністрації на затвердження освітніх програм.

Інституціоналізоване громадське обговорення освітніх програм. Проекти освітніх програм системно оприлюднюються на офіційному сайті факультету та університету, що забезпечує відкритість процесу їх розроблення. Обговорення відбувається у форматі круглих столів і розширених засідань кафедр із залученням широкого кола стейкхолдерів: представників наукових установ, органів державної влади, аграрного бізнесу, здобувачів та випускників. Усі пропозиції фіксуються у спеціальних таблицях пропозицій стейкхолдерів та протоколах засідань, що дозволяє відстежувати їх реальний вплив на зміст освітньої програми.

Регулярний щорічний моніторинг та оперативне оновлення освітньої програми. Перегляд ОНП здійснюється на регулярній основі, як правило щорічно, з урахуванням результатів моніторингу якості освіти, пропозицій здобувачів і роботодавців, а також змін нормативно-правової бази. Прикладом ефективності такої системи є оновлення ОНП «Агрономія» у 2025 році, під час якого було внесено зміни до структури вибірових дисциплін та приведено шифр спеціальності і галузь знань у відповідність до нових вимог законодавства.

Активна участь роботодавців, наукових установ та міжнародних партнерів у формуванні змісту програми.

До процесу перегляду ОНП залучаються представники аграрного бізнесу, наукових установ НААН України, органів державної влади, професійних організацій та ін. Їхні пропозиції безпосередньо впливають на оновлення змісту освітніх компонентів, що підсилює практикоорієнтованість програми та її відповідність потребам сучасного аграрного сектору.

2.Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через відповідні органи самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Пропозиції здобувачів вищої освіти беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

У Сумському національному аграрному університеті здобувачі вищої освіти розглядаються як повноцінні партнери у формуванні та розвитку освітніх програм, що відповідає принципам студентоцентрованого навчання та рекомендаціям ESG-2015 (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*). Їх участь у процедурах розроблення, моніторингу та перегляду освітньо-наукової програми «Агрономія» забезпечується через інституційні механізми внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Зокрема, здобувачі безпосередньо залучаються до процесу перегляду ОНП шляхом включення до складу проєктної (робочої) групи освітньої програми (<https://surl.li/zbdpgn>; <https://surl.li/jvpfbu>), що дає можливість брати участь у формуванні змісту освітніх компонентів, обговоренні програмних результатів навчання, структури програми та організації освітнього процесу. Така практика забезпечує безпосередній вплив здобувачів на розвиток освітньої програми.

Крім того, здобувачі представлені в колегіальних органах управління університету та факультету, зокрема у Вченій раді факультету агротехнологій та природокористування (<https://surli.cc/kpyshe>) та Вченій раді університету (<https://surl.li/ajsiif>), що дозволяє їм брати участь у розгляді стратегічних питань розвитку освітніх програм та системи забезпечення якості освіти.

Здобувачі також активно залучаються до обговорення проєкту освітньо-наукової програми під час розширених засідань кафедр, круглих столів та робочих зустрічей, присвячених проєктуванню та оновленню освітніх програм (<https://surl.li/dxfemx>; <https://surl.li/oqszxa>; <https://surl.li/qjispzs>). Перелік здобувачів, які брали участь у таких заходах, зафіксований у витягах із протоколів засідань робочої групи від 07.03.2024 р. (<https://surl.li/egqzap>) та у резолюції розширеного засідання кафедри селекції та насінництва імені проф. М. Д. Гончарова від 07.03.2025 р. (<https://surl.li/dguief>).

Важливим інструментом залучення здобувачів до оцінювання якості освітньої програми є системний моніторинг зворотного зв'язку, що реалізується через анкетування, фокус-групи та особисті консультації. Анкетування аспірантів проводиться на регулярній основі та розміщене на сторінці відділу аспірантури (<https://surl.li/naxirh>). Під час опитувань здобувачі мають можливість оцінити зміст освітніх компонентів, обсяг навчального навантаження, організацію освітнього процесу та надати пропозиції щодо вдосконалення програми.

Системну роль у залученні здобувачів до процедур внутрішнього забезпечення якості освіти відіграє студентське самоврядування СНАУ, представники якого беруть участь у роботі колегіальних органів університету, зокрема Вченої ради факультету, Ради із забезпечення якості освіти та Вченої ради університету. Важливим елементом цієї системи є функціонування Студентського комітету партнерства із забезпечення якості освіти, який взаємодіє з Відділом якості освіти, ліцензування та акредитації університету (<https://drive.google.com/file/d/1s92J64MIKqB81ZT60U0hf7oE-Ljhb-->

[G/view; https://drive.google.com/file/d/1J_it27HbDmUHeUTpoQF_Nkb6vvxe-dre/view](https://drive.google.com/file/d/1J_it27HbDmUHeUTpoQF_Nkb6vvxe-dre/view)).

Студентське самоврядування ініціює та підтримує системний зворотний зв'язок зі здобувачами щодо якості викладання, організації освітнього процесу та системи оцінювання через проведення опитувань, обговорень та фокус-груп. Узагальнені результати та сформовані пропозиції передаються гаранту освітньо-наукової програми та відповідним структурним підрозділам університету для врахування під час оновлення ОНП та вдосконалення освітнього середовища.

Таким чином, у Сумському національному аграрному університеті створено цілісну систему партнерської взаємодії зі здобувачами, яка передбачає їх участь у розробленні, моніторингу та перегляді освітніх програм на різних рівнях управління — від проєктної групи освітньої програми до колегіальних органів університету.

До елементів взірцевої практики залучення здобувачів до забезпечення якості освітньої програми «Агрономія» у Сумському НАУ можна віднести:

Інституційну модель партнерства зі здобувачами у забезпеченні якості освіти. Здобувачі залучаються до всіх ключових етапів життєвого циклу освітньої програми — від її проєктування до моніторингу результатів реалізації — через участь у проєктних групах, колегіальних органах управління та органах студентського самоврядування.

Інтеграцію студентського самоврядування у систему внутрішнього забезпечення якості освіти є реалізація моделі партнерства зі здобувачами (*student partnership in quality assurance*), яка широко застосовується у провідних університетах Європейського простору вищої освіти. У межах цієї моделі здобувачі виступають не лише об'єктами освітнього процесу, а активними учасниками прийняття рішень щодо розвитку освітніх програм. Функціонування Студентського комітету партнерства із забезпечення якості освіти, участь здобувачів у проєктних групах освітніх програм, колегіальних органах університету та процедурах моніторингу якості навчання створюють сталі механізми їх впливу на вдосконалення освітніх програм. Такий підхід відповідає принципам студентоцентрованого навчання та рекомендаціям ESG-2015, а також свідчить про формування у СНАУ культури партнерського управління якістю освіти.

Системний моніторинг освітніх програм на основі зворотного зв'язку здобувачів. Регулярне анкетування, фокус-групи та участь здобувачів у публічних обговореннях проєктів освітніх програм дозволяють отримувати об'єктивну інформацію щодо якості освітнього процесу та оперативно враховувати пропозиції щодо його вдосконалення.

Реальний вплив пропозицій здобувачів на оновлення освітніх програм. Пропозиції, отримані під час опитувань та обговорень, систематизуються та розглядаються під час засідань робочих груп і кафедр, що забезпечує їх подальше врахування у процесі модернізації освітньо-наукової програми.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

У Сумському національному аграрному університеті роботодавці виступають важливими партнерами у формуванні та розвитку освітньо-наукової програми «Агрономія». Їх залучення до процесів забезпечення якості освіти має інституційно закріплені характер і реалізується через діяльність Експертної ради роботодавців, порядок функціонування якої визначено «Положенням про експертні ради роботодавців Сумського національного аграрного університету» (<https://surl.li/ouhnncc>). Експертна рада роботодавців за спеціальністю «Агрономія» створена та затверджена наказом ректора «Про затвердження експертних рад роботодавців» (<https://surl.li/ntwzaze>) та функціонує на рівні випускових кафедр як елемент системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Представники роботодавців системно залучаються до рецензування освітньо-наукової програми, участі у засіданнях робочих груп, круглих столах та інших формах обговорення її змісту. Зокрема, під час засідання круглого столу «Обговорення проектів освітніх програм» (07.03.2024 р.) до обговорення ОНП були залучені представники Експертної ради роботодавців - Олександр Маслак (директор Департаменту агропромислового розвитку Сумської ОДА), Віктор Кабанець (в.о. директора Інституту луб'яних культур НААН України) та Микола Сахошко (директор Сумської філії Українського інституту експертизи сортів рослин). У межах цього обговорення директор Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України В. М. Кабанець запропонував оновити каталог вибіркових дисциплін шляхом включення освітніх компонентів «Фізика ґрунту», «Відновлювальне землеробство», «Гібридизація, мутагенез, поліплоїдія, гаплоїдія в рослинництві», що обґрунтовано потребою посилення підготовки здобувачів до використання сучасних технологій відновлювального землеробства та інноваційних селекційних підходів.

Системна взаємодія університету з роботодавцями забезпечується також через укладені договори про партнерство та співпрацю, що сприяють інтеграції освітньої та практичної складових підготовки здобувачів (<https://snau.edu.ua/international/mizhnarodna-politika/mizhnarodni-partneri/>). Роботодавці беруть участь у засіданнях круглих столів і обговоренні проектів освітніх програм (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/%D0%92%D0%B8%D1%82%D1%8F%D0%B3-%D0%9E%D0%9D%D0%9F_2024-1.pdf; https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9E%D0%9D%D0%9F_25.pdf), де надають рекомендації щодо вдосконалення змісту навчання та підготовки здобувачів відповідно до актуальних потреб аграрного сектору.

Під час обговорення освітньо-наукової програми у 2025 році до роботи були залучені представники аграрного бізнесу та галузевих організацій: Штукін М. О. (генеральний директор ТОВ «ВорожбаЛатІнвест»), Івашина М. М. (керівник Підліснівського відділення ТОВ «Райз Північ»), Ткаченко О. М. (директор ТОВ «Агрохім-Протект»), Шафорост О. М. (голова СФГ «Женьшень», голова Асоціації фермерів та приватних землевласників Сумської області), Сахошко М. М. (директор Сумської філії Українського інституту експертизи сортів рослин).

Окрім цього, зовнішні стейкхолдери надали офіційні рецензії на освітньо-наукову програму, серед них: Маслак О. М. - директор Департаменту агропромислового розвитку Сумської ОДА, Кабанець В. М. - в.о. директора Інституту луб'яних культур НААН України, Собко М. Г. - заступник директора Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України.

Пропозиції роботодавців мають реальний вплив на зміст освітньої програми. Зокрема, у 2025 році М. Г. Собко запропонував включити до каталогу вибіркових дисциплін курс «Світовий досвід зберігання та переробки врожаю сільськогосподарських культур», що спрямований на формування у здобувачів системи знань щодо сучасних світових підходів до логістики та переробки аграрної продукції (враховано в ОНП).

Важливою особливістю реалізації освітньо-наукової програми «Агрономія» у Сумському національному аграрному університеті є те, що співпраця з роботодавцями не обмежується лише консультаційною участю у перегляді освітньої програми, а

набуває характеру сталої партнерської взаємодії у сфері освіти, науки та інноваційного розвитку аграрного сектору. Представники аграрного бізнесу, галузевих наукових установ та професійних організацій беруть участь у визначенні актуальних напрямів підготовки здобувачів, пропонують нові освітні компоненти та надають рекомендації щодо модернізації змісту дисциплін відповідно до сучасних потреб аграрного виробництва. Окрім цього, роботодавці безпосередньо залучаються до освітнього процесу, зокрема до проведення лекційних та практичних занять. Прикладом такої співпраці є участь директора Сумської філії Українського інституту експертизи сортів рослин Миколи Сахошка, який на постійній основі долучається до освітнього процесу та ділиться з аспірантами практичним досвідом у сфері сортовипробування, оцінювання та експертизи сортів рослин.

Важливим напрямом взаємодії університету з роботодавцями є також спільна науково-дослідна діяльність, що реалізується через співпрацю з профільними науковими установами, зокрема Інститутом сільського господарства Північного Сходу НААН України, Інститутом луб'яних культур НААН України, Українським інститутом експертизи сортів рослин та іншими галузевими організаціями. У межах цієї співпраці формуються спільні наукові тематики, проводяться польові та лабораторні дослідження, здійснюється апробація результатів досліджень здобувачів на дослідних базах партнерських установ. Така інтеграція освітнього процесу з науковою та виробничою діяльністю роботодавців створює можливості для формування у здобувачів практикоорієнтованих дослідницьких компетентностей, доступу до сучасної наукової інфраструктури та залучення до актуальних наукових проблем аграрної галузі.

Таким чином, взаємодія Сумського національного аграрного університету з роботодавцями реалізується у форматі стратегічного партнерства, яке охоплює спільне формування змісту освітньої програми, участь роботодавців у навчальному процесі, реалізацію спільних наукових досліджень та розширення дослідницької інфраструктури підготовки здобувачів. Такий підхід демонструє реалізацію у СНАУ сучасної європейської моделі спільного формування освітніх програм із роботодавцями (*co-creation of educational programs with employers*), за якої представники професійного середовища виступають не лише зовнішніми експертами, а повноправними партнерами університету у розвитку освітніх програм, що може розглядатися як елемент взірцевої практики партнерської взаємодії у системі забезпечення якості освітніх програм.

4. Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми (крім випадку проходження акредитації вперше)

У Сумському національному аграрному університеті сформована практика системного моніторингу кар'єрних траєкторій випускників, що є важливим елементом внутрішньої системи забезпечення якості освіти. На факультеті агротехнологій та природокористування здійснюється регулярне відстеження професійного розвитку випускників освітньо-наукової програми «Агрономія». Моніторинг працевлаштування випускників проводиться на регулярній основі кожного року (та впродовж року, на що впливають зміни кар'єрної траєкторії випускника), що забезпечується безпосередньо деканом факультету із залученням наукових керівників аспірантів. Такий підхід дозволяє підтримувати постійний зв'язок з випускниками, отримувати актуальну інформацію про їхній професійний розвиток та оперативно аналізувати відповідність сформованих у програмі компетентностей потребам наукового та виробничого середовища.

Інформація про кар'єрний розвиток випускників систематизується та

оприлюднюється на офіційному вебсайті факультету у розділі «Успішні випускники аспірантури» (<https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/uspishni-vipuskniki-aspiranturi/>), де висвітлюються приклади їхніх наукових досягнень, професійної діяльності та участі у дослідницьких проектах. Крім того, на загальноуніверситетському рівні функціонує розділ «Відомі випускники СНАУ» (<https://snau.edu.ua/studentu/inshe/vidomi-vipuskniki/>), де представлено випускників факультету агротехнологій та природокористування, які обіймають керівні посади у наукових установах, органах державного управління та аграрному бізнесі.

Аналіз кар'єрних траєкторій випускників ОНП «Агрономія» свідчить про високий рівень їх професійної реалізації. Значна частина випускників аспірантури продовжує професійну діяльність у Сумському національному аграрному університеті на посадах науково-педагогічних та наукових працівників, що сприяє розвитку наукових шкіл університету та забезпечує наступність у підготовці наукових кадрів. Інші випускники займають керівні посади у наукових установах, аграрних підприємствах та органах державного управління, а також працюють у міжнародних аграрних компаніях і наукових організаціях, зокрема у міжнародних корпораціях аграрного сектору та наукових установах за кордоном (зокрема у Bayer Crop Science, Хенанський інститут науки і технологій «Henan Institute of Science and Technology» тощо). Така професійна реалізація випускників підтверджує затребуваність компетентностей, сформованих у межах освітньо-наукової програми.

Отримана під час моніторингу інформація аналізується на рівні факультету та використовується для вдосконалення освітньо-наукової програми, зокрема для уточнення змісту освітніх компонентів, посилення практичної складової підготовки та розвитку міжнародної наукової співпраці. Випускники також беруть участь у заходах факультету, зустрічах випускників та професійних дискусіях, що сприяє підтриманню сталого зв'язку між університетом і професійним середовищем (<https://agro.snau.edu.ua/zustrich-vipusknikiv-universitetu-35-rokiv-potomu/>, <https://agro.snau.edu.ua/category/graduate-news-ua/>).

Особливістю реалізації цього підкритерію у Сумському НАУ є формування професійної мережі випускників (*alumni network*) освітньо-наукової програми, яка забезпечує довготривалу взаємодію університету з випускниками. Випускники підтримують постійний зв'язок із факультетом, беруть участь у наукових і професійних заходах університету, долучаються до обговорення освітніх програм, а частина з них у подальшому виступає роботодавцями, науковими партнерами або стейкхолдерами освітніх програм. Така практика дозволяє інтегрувати професійний досвід випускників у розвиток освітньо-наукової програми та сприяє формуванню сталої екосистеми взаємодії між університетом, науковими установами, бізнесом та випускниками, що може розглядатися як елемент взірцевої практики забезпечення якості освітніх програм.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на результати моніторингу освітньої програми та/або освітньої діяльності з реалізації освітньої програми, зокрема здійснений через опитування заінтересованих сторін

У Сумському національному аграрному університеті функціонує комплексна система внутрішнього забезпечення якості освіти, що передбачає регулярний моніторинг освітніх програм та своєчасне реагування на результати такого моніторингу. Відповідні процедури регламентуються «Положенням про освітні програми у Сумському національному аграрному університеті» (<https://surl.li/brnuhv>) та

«Планом розвитку системи внутрішнього забезпечення якості освіти у СНАУ на 2021–2025 рр.» (<https://surl.li/vibpio>).

Безпосередній моніторинг освітньо-наукової програми «Агрономія» здійснюється гарантом та проектною групою із залученням здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, роботодавців та інших стейкхолдерів. Методичний і організаційний супровід процесів забезпечення якості здійснює Відділ якості освіти, ліцензування та акредитації, а систему методів і заходів моніторингу затверджує Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти університету.

Важливим інструментом отримання зворотного зв'язку та оцінювання ефективності реалізації освітньої програми є регулярні опитування заінтересованих сторін. Зокрема, у СНАУ проводяться опитування здобувачів щодо якості викладання та організації освітніх компонентів (<https://surl.li/tsnwzu>), анкетування щодо дотримання принципів академічної доброчесності (<https://surl.li/qxgmyh>), а також опитування науково-педагогічних працівників (<https://surl.li/avsqnf>). Результати опитувань систематизуються, аналізуються гарантом і проектною групою та обговорюються на засіданнях випускових кафедр і проектної групи, після чого виносяться на розгляд Вченої ради факультету.

Вчасне реагування на результати моніторингу забезпечується тим, що отримані пропозиції та зауваження не лише фіксуються, а трансформуються у конкретні управлінські рішення, спрямовані на вдосконалення освітнього процесу. Зокрема, здійснюється коригування робочих програм і силабусів дисциплін, уточнення методичного забезпечення освітніх компонентів, посилення практичної складової підготовки здобувачів, а також оновлення каталогу вибіркових дисциплін відповідно до позицій стейкхолдерів.

Показовим прикладом оперативного реагування системи забезпечення якості є проведений за ініціативи гаранта ОНП внутрішній аудит навчально-методичного забезпечення освітньої програми, у межах якого було здійснено перевірку робочих програм (силабусів), навчально-методичних матеріалів освітніх компонентів та повноти навчального контенту дисциплін у системі Moodle. За результатами аудиту було внесено необхідні коригування та доопрацювання навчально-методичних матеріалів.

Окрім цього, за ініціативи гаранта ОНП А.В. Мельника проектною групою було проведено комплексний моніторинг реалізації освітньо-наукової програми «Агрономія», результати якого узагальнено в аналітичному звіті (https://drive.google.com/file/d/1rThP_300JJBskk57TomsSGzvQ179ZrCu/view). Звіт було представлено гарантом на засіданні Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти університету 23.12.2026 р., за результатами чого ухвалено відповідні рішення щодо подальшого вдосконалення освітньої програми (<https://drive.google.com/file/d/12vsUTfKrCSV0TUI4lSeQmUxaOxjN1IF8/view>).

Додатковий моніторинг освітнього процесу здійснюють співробітники навчального відділу та відділу якості освіти, ліцензування та акредитації. Такий моніторинг включає контроль проведення навчальних і відкритих занять, перевірку відповідності науково-педагогічних працівників ліцензійним вимогам, а також організацію методичних семінарів для гарантів і проектних груп щодо оновлення та актуалізації освітніх програм.

Система забезпечення якості у Сумському національному аграрному університеті реалізує повний цикл управління якістю освітніх програм: “збір інформації → аналіз результатів → колегіальне обговорення → прийняття управлінських рішень → впровадження змін”, що гарантує своєчасне реагування на результати моніторингу освітньо-наукової програми та врахування позицій усіх заінтересованих сторін.

Особливістю функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти у Сумському національному аграрному університеті є її проактивний характер, за якого результати моніторингу освітніх програм оперативно трансформуються у конкретні управлінські рішення щодо вдосконалення освітнього процесу. Поєднання регулярних опитувань заінтересованих сторін, внутрішнього аудиту освітніх компонентів, діяльності Ради із забезпечення якості освіти та активної участі гаранта і проєктної групи забезпечує системне та своєчасне оновлення освітньо-наукової програми. Такий підхід сприяє формуванню у СНАУ культури безперервного вдосконалення освітніх програм і може розглядатися як елемент взірцевої практики управління якістю освіти у закладі вищої освіти.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та рекомендації, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Освітньо-наукова програма «Агрономія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Сумського національного аграрного університету має результати зовнішнього забезпечення якості освіти, зокрема результати попередньої акредитаційної експертизи, рекомендації якої були системно опрацьовані та враховані під час подальшого розвитку і модернізації освітньої програми.

Проєктною групою та гарантом ОНП було проведено комплексний аналіз рекомендацій експертної групи, за результатами чого здійснено низку структурних і змістових змін у програмі. Зокрема, блок обов'язкових освітніх компонентів було структуровано на дві складові - дисципліни загальної підготовки та дисципліни спеціальної (фахової) підготовки, що дозволило більш чітко структурувати освітню складову програми. До складової спеціальної підготовки було введено освітні компоненти, які відображають сучасні тенденції розвитку агрономічної науки та практики, зокрема «Сучасні аспекти землеробства», «Сучасна біотехнологія сільськогосподарських культур», «Стабільність та стійкість агроценозів». Водночас окремі дисципліни було оптимізовано: дисципліну «Моделювання та планування наукового експерименту» вилучено з обов'язкового блоку, освітній компонент «Рослина в досліді» переведено до вибіркової частини програми, а дисципліни «Управління науковими проєктами» та «Реєстрація прав інтелектуальної власності» об'єднано в один освітній компонент «Управління науковими проєктами та реєстрація прав інтелектуальної власності». Оновлено також каталог вибірових дисциплін та внесено зміни до структурно-логічної схеми освітньо-наукової програми.

Відповідно до рекомендацій експертів щодо посилення навчально-методичного забезпечення освітньої складової програми було активізовано підготовку та видання власних підручників і навчально-методичних матеріалів для здобувачів третього рівня вищої освіти. Для розширення можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів було також знято обмеження щодо мінімальної кількості здобувачів у групі під час вибору освітніх компонентів (один здобувач, за вибором компоненту, вивчає дисципліну), що сприяє більш гнучкому формуванню індивідуальних освітніх планів.

З метою забезпечення відкритості та прозорості освітнього процесу освітньо-наукову програму «Агрономія» розміщено у каталозі освітніх програм на сторінці відділу аспірантури та докторантури університету <https://snau.edu.ua/science/aspirantura-ta-doktorantura/aspirantura/navchannja-v-aspiranturi/osvitno-naukovi-programi/> та факультету <https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/onp-agronomiya/>.

Враховуючи рекомендації щодо посилення зворотного зв'язку із здобувачами, було розширено практику опитувань щодо рівня задоволеності методами та формами

навчання. Опитування проводяться відділом аспірантури, а їх результати є відкритими та доступними на офіційній сторінці університету <https://snau.edu.ua/science/aspirantura-ta-doktorantura/aspirantura/anketuvannja/>.

На виконання рекомендацій щодо вдосконалення навчально-методичного забезпечення було розроблено нове Положення про робочу програму (силабус) освітнього компоненту <https://surl.li/oimthb>, відповідно до якого робочі програми освітніх компонентів було оновлено та оприлюднено на сторінці факультету <https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/onp-agronomiya/silabusi/> <https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/onp-agronomiya/silabusi-vibirkovi-komponenti-onp-2024/>, проведено комплекс робіт щодо розширення навчально-методичного забезпечення - <https://agro.snau.edu.ua/aspirantura/metodichna-robota/>, також розширено функціонал платформи MOODLE - <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/>, Написано підручник, який 100 % забезпечує освітній процес за ОНП «Агрономія» - https://drive.google.com/file/d/1AGWJXaO0Sk0d7K_IYEan1n3WKe2QJt-s/view.

Важливим напрямом удосконалення програми стало також посилення взаємодії з роботодавцями та професіоналами-практиками, що реалізується через рецензування освітньої програми, участь роботодавців у круглих столах, гостьових лекціях та науково-практичних заходах <https://surl.lt/fhsvei>, <https://surl.lu/smmjtc>. Для забезпечення відкритості процесу перегляду програми сформовано та оприлюднено систематизовану таблицю пропозицій і зауважень усіх груп стейкхолдерів, що розміщена на сторінці факультету <https://surl.li/xwzscb>, <https://surl.lt/uikbaj>.

Одним із результатів врахування рекомендацій зовнішнього оцінювання стало також посилення наукової складової підготовки здобувачів, зокрема активізація їх участі у наукових проєктах, підвищення публікаційної активності у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, а також розвиток міжнародної наукової співпраці «Активності здобувачів» - <https://docs.google.com/spreadsheets/d/197dNCwINDjshApUj4YvDH54LhNBcY17zcGu63AdYn8/edit?gid=0#gid=0>, Створені персональні сторінки здобувачів - <https://surl.li/wfmfqu>.

Під час перегляду освітньо-наукової програми також враховувався досвід реалізації аналогічних програм в інших університетах України та за кордоном. Зокрема, було проаналізовано освітні програми НУБіП України, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Житомирського НАУ, Вінницького НАУ та Полтавської державної аграрної академії, що дозволило уточнити програмні результати навчання та структуру освітніх компонентів. Також було враховано досвід міжнародних освітніх програм, зокрема Чеського університету природничих наук у Празі, на основі якого до освітньої програми було введено дисципліну «Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації».

Підсумовуючи, слід зазначити, що всі рекомендації та зауваження, сформульовані під час попередньої акредитаційної експертизи, були повністю враховані проєктною групою та гарантом освітньо-наукової програми «Агрономія» та інтегровані у подальший розвиток програми. *Реалізація рекомендацій експертів не обмежилася усуненням окремих зауважень, а стала важливим стимулом для системного вдосконалення змісту освітньої програми, розширення її освітніх і наукових можливостей, підвищення відкритості процедур забезпечення якості та розвитку партнерської взаємодії зі стейкхолдерами.* У результаті проведених змін було модернізовано структуру освітніх компонентів, оновлено навчально-методичне забезпечення, посилено практичну й наукову складову підготовки здобувачів,

розширено можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії та забезпечено прозорість процедур моніторингу якості освіти. Таким чином, врахування результатів зовнішнього забезпечення якості освіти стало не лише інструментом удосконалення окремих елементів програми, а важливим фактором її подальшого розвитку, що сприяв підвищенню якості реалізації ОНП «Агрономія» та виведенню програми на новий рівень академічної зрілості, ефективності та взірцевості.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти формується культура якості освіти, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

У Сумському національному аграрному університеті сформовано академічну культуру якості освіти, яка базується на принципах колегіальності, академічної доброчесності, відкритості та спільної відповідальності за результати освітньої діяльності. Академічна спільнота університету (науково-педагогічні працівники, адміністрація, здобувачі вищої освіти, представники наукових установ і роботодавців) активно залучена до процедур внутрішнього забезпечення якості освітніх програм і відіграє ключову роль у постійному розвитку освітньо-наукової програми «Агрономія».

Науково-педагогічні працівники та завідувачі кафедр входять до складу робочих (проектних) груп з розроблення та періодичного перегляду освітньо-наукової програми (<https://surl.li/zbdpgn>). У межах цієї діяльності вони визначають цілі програми, формують перелік компетентностей і програмні результати навчання, а також забезпечують змістове наповнення освітніх компонентів (<https://surl.li/iylztt>). Під час реалізації ОНП члени академічної спільноти забезпечують високу якість викладання шляхом застосування сучасних та інноваційних методів навчання, розроблення чітких і прозорих критеріїв оцінювання досягнення програмних результатів навчання, підготовки навчально-методичних матеріалів (підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій), а також їх розміщення у системі дистанційного навчання Moodle та бібліотеці СНАУ.

Питання якості викладання та вдосконалення освітніх компонентів систематично розглядаються на засіданнях кафедр, де аналізуються результати навчання здобувачів, результати опитувань, пропозиції роботодавців та рекомендації інших стейкхолдерів. Академічна спільнота також бере активну участь у публічних обговореннях проєктів освітніх програм. Зокрема, у березні 2025 року під час круглого столу «Проектування та оновлення освітніх програм» зі спеціальності Н1 «Агрономія» представники академічної спільноти ініціювали оновлення переліку вибіркових дисциплін та вдосконалення окремих освітніх компонентів програми.

Культура якості освіти у СНАУ формується як система спільних практик академічної спільноти, орієнтованих на регулярний моніторинг, прозорість процедур і постійне вдосконалення освітніх програм. Це проявляється у щорічному перегляді та оновленні освітньо-наукових програм відповідно до внутрішніх нормативних документів університету (<https://snau.edu.ua/pro-universitet/struktura-universitetu/viddil-jakosti-osviti-licenzuvannja-ta-akreditacii/zabezpechennja-jakosti-osviti/>), проведенні відкритих обговорень проєктів освітніх програм, активному залученні роботодавців та зовнішніх експертів до рецензування змісту освітніх компонентів, а також врахуванні результатів опитувань здобувачів, науково-педагогічних працівників та інших заінтересованих сторін.

Важливим елементом культури якості є також систематичний збір зворотного зв'язку від здобувачів освіти через анкетування, участь у робочих групах, засіданнях кафедр та діяльності Ради молодих вчених. Результати моніторингу обговорюються на рівні кафедр і факультету, після чого ухвалюються рішення щодо вдосконалення

освітніх компонентів, методичного забезпечення, процедур оцінювання та розширення можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів.

Фундаментом формування культури якості в університеті є трирівнева інституційна система внутрішнього забезпечення якості освіти, регламентована відповідним положенням (<https://surl.li/mxgymb>). Вона передбачає взаємодію структурних підрозділів університету, факультетів і кафедр та забезпечує реалізацію управлінського процесу вдосконалення освітніх програм через послідовні етапи планування, реалізації, моніторингу та подальшого удосконалення освітньої діяльності.

Особливістю формування культури якості освіти у Сумському національному аграрному університеті є активна участь академічної спільноти у всіх етапах життєвого циклу освітньої програми - від її розроблення до моніторингу результатів реалізації. Така модель взаємодії базується на принципах колегіальності, відкритості та партнерства між викладачами, здобувачами, адміністрацією університету та зовнішніми стейкхолдерами. Системне залучення академічної спільноти до процесів забезпечення якості освіти сприяє формуванню в університеті сталої культури безперервного вдосконалення освітніх програм та створює умови для їх ефективного розвитку відповідно до сучасних наукових і професійних вимог.

ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЩОДО КРИТЕРІЮ 8:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм.

Аналіз матеріалів самооцінювання, нормативної бази університету, підтверджуючих документів та практик реалізації освітньо-наукової програми «Агрономія» засвідчує, що у Сумському національному аграрному університеті сформована цілісна та ефективна система внутрішнього забезпечення якості освіти, яка забезпечує послідовне розроблення, моніторинг, перегляд та вдосконалення освітньої програми відповідно до вимог законодавства України, стандартів вищої освіти та рекомендацій Європейського простору вищої освіти (ESG-2015). Процедури забезпечення якості реалізуються на основі чітко визначеної нормативної бази, прозорих управлінських механізмів та активної участі всіх заінтересованих сторін – академічної спільноти, здобувачів вищої освіти, роботодавців, випускників і зовнішніх експертів. Такий підхід забезпечує системний характер розвитку освітньої програми та її відповідність сучасним потребам науки, аграрного виробництва і міжнародного освітнього простору.

Позитивною особливістю функціонування системи внутрішнього забезпечення якості у СНАУ є багаторівнева модель прийняття рішень щодо освітніх програм, яка передбачає їх послідовний розгляд на рівні кафедр, факультету, Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та Вченої ради університету. Така модель управління гарантує колегіальність, прозорість та обґрунтованість управлінських рішень, а також мінімізує ризики одноосібного впливу на формування освітніх програм. Водночас в університеті реалізовано інституційний механізм розподілу управлінських повноважень між адміністративними та колегіальними органами управління, що створює додаткові гарантії незалежності процедур забезпечення якості освіти.

Важливою позитивною практикою є інституціоналізована система участі стейкхолдерів у формуванні та розвитку освітньої програми. Проекти освітніх програм проходять відкриті громадські обговорення, публікуються на офіційних вебресурсах університету та факультету, а пропозиції зацікавлених сторін фіксуються у спеціальних таблицях пропозицій і протоколах засідань. До процесу перегляду програми активно залучаються представники аграрного бізнесу, наукових установ НААН України, органів державної влади, галузевих організацій, а також міжнародні партнери університету. Така модель співпраці реалізує сучасний європейський підхід *co-creation of educational programs*, за якого роботодавці виступають не лише консультантами, а повноправними

партнерами університету у формуванні змісту освітніх програм.

Окремої уваги заслуговує партнерська модель залучення здобувачів до забезпечення якості освіти, яка реалізується через участь здобувачів у проєктних групах освітньої програми, роботі колегіальних органів університету, діяльності органів студентського самоврядування та системі регулярного моніторингу якості освітнього процесу. Така практика відповідає принципам студентоцентрованого навчання та рекомендаціям ESG-2015 і свідчить про формування у СНАУ культури партнерського управління якістю освіти.

Суттєвою позитивною практикою є системний моніторинг кар'єрних траєкторій випускників, що дозволяє університету підтримувати довготривалі професійні зв'язки з випускниками, аналізувати їхню професійну реалізацію та використовувати отриману інформацію для вдосконалення освітньої програми. Формування мережі випускників (*alumni network*), участь випускників у професійних заходах факультету та їх подальше залучення до ролі роботодавців або партнерів університету сприяє розвитку сталої екосистеми взаємодії між університетом, науковими установами та аграрним бізнесом. Позитивною характеристикою системи внутрішнього забезпечення якості є також проактивний характер реагування на результати моніторингу освітніх програм. Результати анкетувань здобувачів, викладачів та інших стейкхолдерів, внутрішніх аудитів навчально-методичного забезпечення та аналітичних звітів про реалізацію освітніх програм оперативно трансформуються у конкретні управлінські рішення, спрямовані на модернізацію освітніх компонентів, удосконалення методичного забезпечення, розширення каталогу вибіркових дисциплін і розвиток індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів.

Особливою позитивною практикою є повне та системне врахування результатів попереднього зовнішнього оцінювання якості освіти. Рекомендації експертної групи не лише враховано у структурі та змісті освітньо-наукової програми, а й використано як підґрунтя для її комплексної модернізації. У результаті було оновлено структуру освітніх компонентів, розширено навчально-методичне забезпечення, посилено наукову складову підготовки здобувачів, активізовано їх участь у міжнародних наукових проєктах та публікаційну активність у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science. Реалізація цих змін сприяла підвищенню академічної якості освітньої програми та її відповідності сучасним міжнародним стандартам підготовки науковців.

Важливою характеристикою освітнього середовища СНАУ є сформована культура якості освіти, що базується на принципах колегіальності, академічної доброчесності, відкритості та спільної відповідальності академічної спільноти за результати освітньої діяльності. Академічна спільнота університету активно залучена до всіх етапів життєвого циклу освітньої програми - від її розроблення до моніторингу результатів реалізації та впровадження змін. Така модель взаємодії сприяє формуванню в університеті сталої практики безперервного вдосконалення освітніх програм та забезпечує їх розвиток відповідно до сучасних наукових і професійних викликів.